

Анонимизиран текст

Превод

C-879/19 - 1

Дело C-879/19

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

2 декември 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша)

Дата на акта за преюдициално запитване:

19 септември 2019 г.

Жалбоподател:

FORMAT Urządzenia i Montaż Przemysłowe

Отвeтник:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie

[...] ОПРЕДЕЛЕНИЕ

19 септември 2019 г.

Sąd Najwyższy (Върховен съд) [...]

[...] [съдебен състав]

по делото, образувано по искане на дружеството FORMAT Urządzenia i Montaż Przemysłowe Sp. z o. o., Варшава,

срещу Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie (Социалноосигурителен институт, I-ви отдел, Варшава) с участието на заинтересованото лице UA

относно приложимостта на полското законодателство при прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността,

[...] [процесуални съображения]

I. На основание член 267 ДФЕС отправя до Съда на Европейския съюз следния въпрос:

Трябва ли понятието „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“, използвано в член 14, параграф 2, първо изречение от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в редакцията съгласно Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31) и изменението с Регламент (ЕО) № 1992/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. (ОВ L 392, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 288), [ориг. 2] да се тълкува в смисъл, че обхваща лице, което в рамките на един и същ трудов договор, сключен с един и същ работодател, през обхванатия от този договор период полага труд на територията на всяка от поне две държави членки не едновременно или успоредно, а в последователни, непосредствено следващи се периоди от по няколко месеца?

II. Отлага заседанието.

МОТИВИ

Предмет на въпроса

Отправеният до Съда на Европейския съюз преюдициален въпрос се отнася до тълкуването на понятието „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“, използвано в член 14, параграф 2 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, в неговата изменена и актуализирана редакция с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 4, стр. 35 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31) и измененията с Регламент (ЕО) № 1992/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 18 декември 2006 г. (ОВ L 392, 2006 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г.,

глава 5, том 8, стр. 288) и Регламент (ЕО) № 592/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. (ОВ L 177, 2008 г., стр. 1) (наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“).

Въпросът се отправя във връзка с правен спор между дружеството Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe Sp. z o.o. (наричано по-нататък „дружеството Format“) с участието на един от неговите работници, UA (наричан по-нататък „заинтересованото лице“), и Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Социалноосигурителен институт, наричан по-нататък „ZUS“ или „пенсионният орган“) относно приложимостта на полското законодателство при прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността. [ориг. 3]

Правна уредба

Съгласно член 1, буква з) от Регламент № 1408/71 по смисъла на последния „пребиваване“ означава обичайно пребиваване.

Член 13 „Общи правила“ от дял II „Определяне на приложимото законодателство“ от Регламент № 1408/71 гласи:

„1. [При спазване на] членове 14в и 14е, лицата, за които се прилага настоящият регламент, са подчинени на законодателството само на една единствена държава членка. Това законодателство се определя в съответствие с разпоредбите в настоящия дял.

2. [При спазване на] разпоредбите на членове от 14 до 17:

а) лице, което е заето на работа на територията на една държава членка, е подчинено на законодателството на тази държава, дори и ако пребивава на територията на друга държава членка, или ако седалището или мястото на стопанска дейност на предприятието или лицето, което го е наело на работа[,] се намира на територията на друга държава членка;

[...]

е) лице, за което престане да бъде приложимо законодателството на дадена държава членка, без за него да стане приложимо законодателството на друга държава членка в съответствие с някое от правилата по предходните алинеи или в съответствие с предвидените в членове от 14 до 17 изключения или особени разпоредби, е подчинено на законодателството на държавата членка, на чиято територия пребивава единствено съгласно разпоредбите на това законодателство“.

В член 14 „Особени правила, приложими за други лица, освен моряците, които са наети на платена работа“ от Регламент № 1408/71 се предвижда следното:

„Разпоредбите на член 13, параграф 2, буква а) се прилагат при съблюдаване на следните изключения и обстоятелства:

1. а) Лице, което е заето на работа на територията на държава членка от предприятие, в което обичайно работи, което е командировано от това предприятие на територията на друга държава членка да извършва работа там за въпросното предприятие, продължава да бъде подчинено на законодателството на първата държава членка при условие че очакваната продължителност на въпросната работа не **[Ориг. 4]** превишава 12 месеца, и че лицето не е изпратено да замести друго лице, чиито срок на командироване е изтекъл.

[...]

2. Лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки, е подчинено на законодателството, което се определя по следния начин:

а) лице, което е член на екипажа на предприятие, което за своя или за чужда сметка извършва услуги по международен железопътен, автомобилен, въздушен или речен превоз на пътници или стоки и чието седалище или място на стопанска дейност се намира на територията на държава членка, е подчинено на законодателството на последно споменатата държава [...]

б) лице, различно от посоченото в буква а), е [подчинено] на:

i) законодателството на държавата членка, в която пребивава, ако отчасти упражнява дейността си на тази територия, или ако работи за няколко предприятия или няколко работодатели, чиито седалища или места на стопанска дейност се намират на територията на различни държави членки;

ii) законодателството на държавата членка, на чиято територия се намира седалището или мястото на стопанска дейност на наелото го на работа предприятие или физическо лице, ако лицето не пребивава на територията на нито една от държавите членки, в които упражнява дейността си“.

Член 12а (5) „Приложими правила по отношение на лицата, посочени в член 14, параграфи 2 и 3, член 14а, параграфи 2—4 и член 14в от регламента, които нормално извършват дейност в качеството на заето или самостоятелно заето лице на територията на две или повече държави членки“ от Регламент (ЕИО) № 574/72 на Съвета от 21 март 1972 година относно определяне на реда за прилагане на Регламент (ЕИО) № 1408/71 в неговата изменена и актуализирана редакция с Регламент (ЕО) № 118/97 на Съвета от 2 декември 1996 г. (ОВ L 28, 1997 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007

г., глава 5, том 4, стр. 35 и поправка в ОВ L 32, 2008 г., стр. 31) и измененията с Регламент (ЕО) № 311/2007 на Комисията от 19 март 2007 г. (ОВ L 82, 2007 г., стр. 6) и Регламент (ЕО) № 120/2009 на Комисията от 9 февруари 2009 г. (ОВ L 39, 2009 г., стр. 29) (наричан по-нататък „Регламент № 574/72“), предвижда следното в параграф 4: **[ориг. 5]**

„За прилагането на разпоредбите на член 14, параграфи 2 и 3, член 14а, параграфи 2—4 и член 14в от регламента се прилагат следните правила:

[...]

4. а) Когато, в съответствие с разпоредбите на член 14, параграф 2, буква б), ii) от регламента, заето лице, което не пребивава на територията на нито една от държавите членки, в които упражнява дейността си, е подчинено на законодателството на държавата членка, на чиято територия се намира седалището или мястото на стопанска дейност на предприятието или физическото лице, което го е наело на работа, институцията, определена от компетентния орган на последната държава членка, издава на зетото лице удостоверение, в което се посочва, че лицето е [подчинено] на прилаганото от нея законодателство, и изпраща екземпляр от удостоверението на институцията, определена от компетентния орган на всяка друга държава членка:

- i) на чиято територия зетото лице упражнява част от дейността си;
 - ii) на чиято територия пребивава зетото лице.
- б) Разпоредбите на параграф 2, буква б) по-горе се прилагат по аналогия.

Обстоятелствата, предмета на спора и главното производство

1. С решение от 13 февруари 2008 г. на основание член 14, параграф 1, буква а) и член 14, параграф 2, буква б) от Регламент № 1408/71 ZUS отказва да издаде удостоверение съгласно формуляр Е 101 на заинтересованото лице UA, работник в дружеството Format, от което да е видно, че от 23 декември 2007 г. до 31 декември 2009 г. за него се е прилагала полската схема за социална сигурност при полагането на труд на територията на други държави — членки на Европейския съюз, различни от Полша.
2. С решение от 11 април 2011 г. Окръжен съд Варшава [...] отхвърля жалбата на дружеството Format и жалбата на заинтересованото лице срещу посоченото по-горе решение на пенсионния орган.
3. Окръжният съд приема, че работодател на заинтересованото лице е дружеството Format, чието седалище е в Полша, че мястото на пребиваване на заинтересованото лице е в Полша и че в периода от 5 ноември 2007 г. до 6 януари 2008 г. то работи във Великобритания, а от 7 януари 2008 г. нататък

работи във Франция; UA [ориг. 6] полага труд и в двете посочени държави членки въз основа само на един трудов договор от 20 октомври 2006 г. за времето до 31 декември 2009 г.

4. Според Окръжния съд в разглеждания случай член 14, параграф 2, буква б) от Регламент № 1408/71 е неприложим, тъй като тази разпоредба се отнася единствено за лица, които по едно и също време работят за един работодател в няколко държави членки; заинтересованото лице не е „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“ по смисъла на член 14, параграф 2, буква б) от посочения регламент. Тази разпоредба съответно се отнася за работниците, неупоменати в член 14, параграф 2, буква а), характерно за които е честото им придвижване между териториите на държави членки при изпълнение на трудовите задължения. Заинтересованото лице обаче първоначално било постоянно заето във Великобритания, а след това във Франция.
5. Окръжният съд приема, че в рамките на трудовия договор, сключен с дружеството [Format], заинтересованото лице не е било „обичайно заето на работа“ на територията на две или повече държави членки, а е полагало труд в период от няколко месеца на територията на една държава членка, поради което за него се прилага член 13, параграф 2, буква а) от Регламент № 1408/71.
6. С решение от 23 януари 2018 г. Sąd Apelacyjny w Warszawie (Апелативен съд Варшава) отхвърля въззивната жалба на дружеството [Format] срещу посоченото по-горе решение на първоинстанционния съд.
7. Що се отнася до тълкуването на изреча „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“ Апелативният съд се позовава на решение на Върховния съд от 5 ноември 2009 г. по дело II UK 99/09 и посочва, че разпоредбата на член 14, параграф 2, буква б), точка ii) от Регламент № 1408/71 се отнася за лице, заето на работа само от един работодател, който извършва дейност на територията на повече от една държава членка, и трудът се полага в тези държави, като при това задължително условие е мястото на пребиваване на работника да не съвпада с мястото, на което той полага труд. Този съд приема, че посочената разпоредба се отнася за наемането на работа, свързана с многократни и краткотрайни престои в няколко държави членки. Понятието „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“ съответно се отнасяло за лице, което по едно и също време в няколко държави членки работи само за един работодател, извършващ дейност в няколко държави членки; „релевантно е съответно [Ориг. 7] полагането на труд в различни държави членки по едно и също време (тоест едновременно)”[.]
8. По-нататък Апелативният съд се позовава на решение на Съда на ЕС от 4 октомври 2012 г. по дело C-115/11, Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe

Sp. z o.o./Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ECLI:EU:C:2012:606, и приема, че „приложното поле *ratione personae*, очертано с член 14, параграф 2 от Регламента, изключва възможността полагането на наемен труд на територията само на една държава членка да представлява обичайното положение на заинтересованото лице, което предполага определяне *ad casum*“. Според Апелативния съд това понятие не обхваща хипотези, при които полагането на наемен труд на територията само на една държава членка представлява обичайното положение на заинтересованото лице.

9. Според Апелативния съд, за UA било обичайно да полага труд на територията на една държава членка. Предвид продължителността на периода на работа в една държава членка (по няколко месеца във Великобритания и във Франция), която продължителност имала връзка с естеството на работата му (строителна работа) и профила на дейността на дружеството [Format] (извършване на строително работи в няколко държави членки), не било трудно да се определи приложимото законодателство по общите правила.
10. Дружеството Format подава касационна жалба до Върховния съд срещу решението на Апелативния съд, като твърди че е допуснато нарушение на член 14, параграф 2, буква б), точка ii) от Регламент № 1408/71 и член 12a, параграф 4 от Регламент № 574/72 и иска до Съда на ЕС да бъде отправен преюдициален въпрос, формулиран по следния начин: „Изпълнени ли са изискванията, предвидени в член 14, параграф 2, буква б) от Регламент № 1408/71, ако работник от предприятие със седалище в държава членка полага труд въз основа само на един трудов договор, сключен с този работодател/това предприятие, при редуване (на смени, последователно) на строителни обекти (в учреждения, пунктове, служби) на територията на поне две други държави членки, на чиято територия не се намира мястото му на пребиваване, за прилагането на законодателството на първата държава за периода на действие на договора[?]“.

По преюдициалния въпрос [ориг. 8]

11. При разглеждането на касационната жалба на дружеството Format у Върховния съд възникват съмнения относно тълкуването на член 14, параграф 2 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета, що се отнася до използвания в тази разпоредба израз „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“. Върховният съд отправя до Съда на ЕС настоящия въпрос, за да се установи дали член 14, параграф 2 от Регламент № 1408/71 трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като тези по разглежданото от Върховния съд дело лице, което въз основа на един и същ трудов договор, в който като месторабота се посочва територията на няколко държави членки, работи в периода на действие на договора на територията на всяка от тези държави членки не едновременно или успоредно, а в продължение на два последователни, непосредствено

следващи се периода от по няколко месеца, може да попадне в обхвата на понятието „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“ по смисъла на тази разпоредба.

12. В свое решение от 4 октомври 2012 г. по дело C-115/11, *Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe Sp. z o.o./Zakład Ubezpieczeń Społecznych*, ECLI:EU:C:2012:606, Съдът на ЕС приема, че член 14, параграф 2, буква б) Регламент № 1408/71 „трябва да се тълкува в смисъл, че при обстоятелства като разглежданите по главното производство лице, което в рамките на последователни трудови договори, в които като месторабота е посочена територията на няколко държави членки, на практика през периода на действие на всеки от тези договори работи по едно и също време само на територията на една от тези държави, не спада към понятието „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“ по смисъла на тази разпоредба“.
13. Според Върховния съд обстоятелствата в настоящото дело са различни от тези по делото, по което Апелативен съд Варшава отправя преюдициалното запитване, по което Съдът на ЕС се произнася по дело C-115/11. Първо, заинтересованото лице полага труд на територията на две държави членки въз основа само на един трудов договор, докато W. Kita полага труд в няколко държави [ориг. 9] членки въз основа на последователни трудови договори; второ, заинтересованото лице полага труд на територията на няколко държави членки в периода на действие само на един договор в два непосредствено следващи се последователни периода, докато W. Kita на практика през периода на действие на всеки от тези договори работи по едно и също време само на територията на една от тези държави.
14. Поради това решение на Съда на ЕС от 4 октомври 2012 г. по дело C-115/11 не разсейва посочените в точка 11 по-горе съмнения относно тълкуването на член 14, параграф 2 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета предвид обстоятелствата по настоящото дело. Продължава съответно да не е ясно дали понятието „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“ по смисъла на член 14, параграф 2 от Регламент № 1408/71 „обхваща, освен работниците, които извършват съвместно дейност като заети лица на територията на повече от една държава членка, всички тези лица, които [...] са длъжни да извършват тяхната работа в няколко държави членки, без тази дейност да трябва да се извършва в няколко държави членки по едно и също време или почти едновременно“ (вж. решение от 4 октомври 2012 г. C-115/12, т. 35).
15. При обстоятелствата в разглеждания случай спорът по-специално е дали понятието „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“ обхваща само лицата, които въз основа само на един трудов договор и за периода му на действие „по едно и също време или почти едновременно“ „съвместяват“ полагане на труд на територията на повече от една държава членка, или също лицата, които въз основа само на

един трудов договор и за периода му на действие полагат труд в следващи се периоди последователно (при редуване, на смени) в няколко държави членки.

16. В това отношение трябва да се отбележи, че от точка 19 от решение на Съда на ЕС от 12 юли 1973 г. по дело 13/73 Anciens Etablissements D. Angenieux fils aîné и Caisse primaire centrale d'assurance maladie de la région parisienne/Willy Hakenberg, ECLI:EU:C:1973:92, изглежда следва, че понятието „лице, което е обичайно заето на работа“ се отнася за лице, което е в трудово правоотношение с последователен и непрекъснат характер, обхващащо едновременно или в рамките на последователни периоди територията на няколко държави членки, но не обхваща лице, което в определен период въз основа на трудов договор на практика е заето на работа в една държава членка, а следващата година въз основа на друг [ориг. 10] трудов договор полага труд в друга държава членка. Предвид това решение обичайната заетост се разбира в широк смисъл като полагане на труд „едновременно или в рамките на последователни периоди“ в няколко държави членки.
17. На това становище съответства виждането на Върховния съд, който в решение от 3 април 2019 г. по дело II UK 576/17, образувано по искане на дружеството Format срещу ZUS с участието на заинтересованото лице Т. К. за издаване на удостоверение съгласно формуляр Е101, посочва че „от тълкуването, извършено в решение на Съда на ЕС от 4 октомври 2012 г., С-115/11 [...], не може да се заключи, че член 14, параграф 2 от Регламент [...] № 1408/71 не обхваща (също) лицето, което в рамките само на един трудов договор е длъжно да полага труд постоянно в няколко държави членки (работа, която се характеризира с последователно или редуващо се изпълнение на служебни задачи в повече от една една държава членка)“[.]
- [18]. С оглед на посоченото в точки 16 и 17 по-горе тълкуване на понятието „лице, което е обичайно заето на работа“ по смисъла на член 14, параграф 2 от Регламент № 1408/71 Върховният съд трябва да се произнесе по касационната жалба на дружеството Format, която по същество се основава на аналогично виждане, а именно, че въпросното понятие трябва да се разбира в смисъл, че обхваща също лицата, полагащи труд „въз основа само на един трудов договор, сключен с този работодател/това предприятие, при редуване (на смени, последователно) на строителни обекти (в учреждения, пунктове, служби) на територията на поне две други държави членки“[.]
- [19]. Върховния съд застъпва тълкуване, различно от представеното в точки 16 и 17 по-горе, на понятието „лице, което е обичайно заето на работа на територията на две или повече държави членки“ в решение от 17 октомври 2018 г. по дело II UK 305/17, образувано по искане на дружеството Format срещу ZUS с участието на заинтересованото лице J. O. за прилагане на полското законодателство при прилагането на схеми за социална сигурност на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на

Общността, където приема, че член 14, параграф 2 от Регламент № 1408/71 „може да се приложи само за работници, за които е „обичайно“ да полагат труд на територията на две или повече държави членки, при което трудът трябва да се полага едновременно, а не последователно, дълго време на територията на определени държави членки, като съответно работникът полага труд „обичайно“ на [ориг. 11] територията само на една държава членка, дори ако тази държава от време на време се променя“[.]

[20]. При тълкуване като посоченото в точка 1[9] касационната жалба на дружеството Format би трябвало да се отхвърли.

[21]. Върховния съд отправя до Съда на ЕС настоящото преюдициално запитване също с цел в Полша да не се установява съдебна практика, противоречаща на принципите на правото на Съюза (вж. решения от 15 септември 2005 г. по дело C-495/03, *Intermodal Transports*, ECLI:EU:C:2005:552, т. 38 и от 12 юни 2008 г. по дело C-458/06, *Gourmet Classic*, ECLI:EU:C:2008:338, т. 32), като подкрепя тълкуването на член 14, параграф 2 от Регламент № 1408/71, предложено в решение от 17 октомври 2018 г. по дело II UK 305/17.

[...]